

БОБЪР

Най-добрият строител

Това е единственото животно, което прави дома си така, че да се онаследява от потомството. Бобърът се труди денонощно. С остри зъби прегрива младите дървчета, влачи ги в реките и прави бентове. Това е територията му, където гради сложния си подводен дом. Неговата упоритост е вдъхновяваща и страни като Канада са го избрали за национален символ заради уменията и трудолюбието му. Макар че унищожават много дървета, всъщност бобрите поддържат екосистемите, укрепват почвите и с бентовете си създават условия за живот на други животни. Днес хората от Америка, където основно живеят бобрите, ги считат за благодат. Но не винаги е било така... През XVII век, при първите заселници, животните са подложени на масово избиване заради кожата им. Бобровата кожа е двупластова, мека и топла. Носели са я кралски особи и благородници. Струвала е скъпо. Не стига това, ами хората открили и медицинските свойства на бобровата мас. Стигнало се почти до пълното унищожаване на популацията. После търговците се насочили към китайските платове... и бобрите били спасени. Сега на територията на Америка и части от Европа живеят над 5 милиона бобри.

Първите милионери на Америка не са търсачите на злато и нефт, а търговците на боброви кожи. Заради тях е станала и война между френските заселници и местните индианци.

► **Бобърът** е едър гризач – тежи около 30 кг. Характерна е плоската му, закръглена опашка, която служи за баланс на сушата и за витло във водата. На цвят е сивокафяв до червен. Горният слой на козината му се състои от гъсти груби косми, които бобърът непрекъснато смазва със секрет, извлечен от клоаката си. Така кожата се импрегнира и остава суха във водата. Вътрешният слой е от меки, фини косми, които са като херметическо покривало за студените дни. На сушата бобърът е тромав и става лесна плячка за хищни птици и бозайници. Самият той се храни с лико от дърво, семена, треви, плодчета.

Кожата е лъскава и омазнена, за да няма триене във водата.

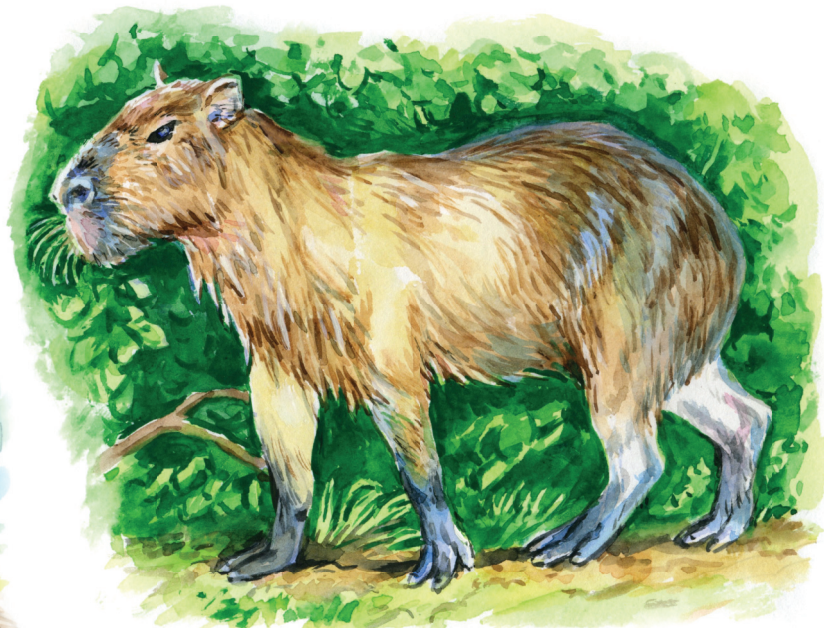
На задните крака има плавателна ципа.

Половите органи на тези животни са скрити и видимо не се различават при двата пола. Затова в миналото са ги смятали за целомъдрени и са били на почит сред църковните служители.

Бобрите изпилват зъбите си, като гризат дървета.

Предните крака са къси и недоразвити.

▲ **Капибара.** Това е най-едрият гризач на планетата. Прилича на гигантско морско свинче и затова го наричат още водна свиня. Живее по бреговете на големите водоеми в южноамериканските джунгли. Има удължена космата муцуна и масивно тяло, покрито с червеникава козина. Няма опашка. Сравнително късите му крака завършват с пръсти, свързани с плавателна ципа. Тежи около 60 кг, като женските са по-едри.

▲ **Скункс.** Това хищно животинче от Америка, тежащо около 5 кг, може да се нарече красавец. Пухкава козина, дълга опашка, приятна муцуна. Черно-белите ивици, минаващи по цялото тяло, са красиви, но по-скоро служат за предупреждение: „Не ме доближавайте, защото...“ Всички знаем славата му на най-голям миризливец. Ако натрапникът се доближи, скункът вдига опашка, показва му задните си части и изстрелва струя вонящ секрет. Така, макар и обкичен с лоша слава, скункът обикновено е победител в битките.

КАКВО ОЗНАЧАВА?

Торбести наричаме тези бозайници, при които женската няма плацента, която да се отделя от тялото при раждане, а своеобразна торба в предната част на тялото, където се ражда и доотглежда малкото. Торбести живеят предимно в Австралия и околните острови, както и в части на Индонезия.

▼ **Птицечовка.** Това рядко и древно животно се среща в източната част на Австралия и на остров Тасмания. Има патешка човка и опашка на бобър. Покритото му с гъста, мека козина тяло прилича на това на видрата. Между пръстите има плавателна ципа. Птицечовката снася яйца, но кърми малките си. Плува отлично, затова и рядко напуска водата, а по сушията се движи тромаво. Тежи около 2 кг и е дълга 60 см. Снася яйцата си на брега, а жилището ѝ е по дупки в стръмните брегове, под водата. Храни се с червеи и ларви, а вместо анус има клоака като при птиците. Живее около 15 години и е единствен представител на семейство птицечовки.

Кенгуру

Символът на Австралия

Въпреки че се среща и на някои съседни острови, кенгуруто се счита за пълновластен господар сред животинския австралийски свят. То живее на стада, водени от най-силния мъжкар, и се придвижва на големи скокове в търсене на храна и вода. Има силни задни крака и дълга опашка. Може да прескоча триметрови препятствия и развива над 50 км/ч. Макар че всички възприемаме кенгуруто като типично торбесто животно, трябва да знаем, че само женските имат торби. Бременността продължава малко повече от месец и се ражда по едно малко. В майчината торба малкото остава до 6 месеца, след което женската забременява отново. Кенгурата нямат естествени врагове, но затова пък се впускат в люти битки помежду си, използвайки предните си крака като боксьори. Тези животни са вегетарианци и стадата им опустошават ливадите със сочна трева. Затова са били избивани от заселниците овцевъди в миналото, но днес популацията им е стабилизирана.

Най-едро е ръждивото кенгуру. Изправено на задните си крака, то достига височина 2,5 метра.

Предните крака на ръждивото кенгуру са къси и закрънели.

Кенгуруто подскача, като се оттласква с четвъртия и петия пръст на задните си крака.

◀ **Тасманийски дявол.** До появата на кучето динго този дребен хищник е бил разпространен из цяла Австралия. Днес се среща само на съседния остров Тасмания. Макар че е дълго само 80 см, животното има страховит вид с черната си голяма глава и едрите долни кучешки зъби. Храни се с торбести мишки, малки на валабита, птици, риби. Когато ловува, тасманийският дявол ръмжи страховито, сякаш да оправдае името си. Застрашен е от пълно изчезване.

Името „кенгуру“ идва от едно езиково недоразумение. Когато първите пришълци попитали аборигените как се казва това животно, те отговорили „кенгуру“, тоест – „не знам“. Англичаните пък решили, че това е името и то така си и останало.

При раждането си малкото тежи един грам.

Опашката служи за баланс при скоковете.

Камила

Пустинният кораб

Камилата е едно от най-интересните и сложно устроени животни в света. Свикнали сме да я възприемаме като домашно животно, незаменим спътник на бедуините, но тя живее и на свобода. Дивите камили търсят храна в долините около пустините, а зиме се събират в пустинните оазиси, където намират листа, храсти и понякога трева. Прословутата гърбица на камилата е истински склад за храна и вода. Стомахът ѝ се състои от три дяла, като най-голям е средният. Всъщност този дял е друг резервоар от мехурести торбички, който се пълни с вода и после поддържа жизнените функции на организма. Интересно е, че камилата може да регулира телесната си температура в зависимост от външната. „Пустинният кораб“ както е наречена, се среща основно в Азия и Северна Африка. Азиатската е двугърба, а африканската еднугърба. И двете раждат по едно малко след тринадесетмесечна бременност.

▼ **Сурикат.** В някои езици наричат това животинче „пустинно човече“, заради изправената стойка и социалния му начин на живот. Сурикатите обитават полупустинни и пустинни райони на Южна Африка на големи колонии. Хранят се нощем с насекоми, яйца и гущери. С дългите си нокти копаят дупки, в които живеят и отглеждат малките. Винаги на пост стоят пазачи, които предупреждават колонията и за най-малката опасност.

През зимата камилата се покрива с гъста вълна, а през лятото нейната козина опада. Това помага на организма ѝ да се пригоди към температурни разлики от минус 20 до плюс 50 градуса.

► **Еднугърбата камила** е по-разпространеният от двата вида. Наброява около 14 милиона, главно в Северна Африка, Близкия изток, някои райони на Азия и дори Австралия. Тя е източник на вълна, мляко и месо, но най-вече е използвана за езда и пренос на товари. Еднугърбата камила тежи до 400 кг, като при гърбицата достига 2 м височина. При нужда може да развие скорост 65 км/ч, а на бавен ход изминава над 150 км без да пие вода. Когато намери обаче, изпива над 100 литра за десетина минути.

▲ **Хиена.** Със своите големи глави, оголени зъби и грива, тези животни изглеждат доста страшно. И има зацо – когато са на групи, те могат да разкъсат дори лъв. Живеят на родове, групирани около по-силни и едри женски. Защиават територията си, ловуват, но най-често се хранят с мърша. Затова се навъртат около по-едрите хищни котки. Хиените са 4 вида – петниста, ивичеста, кафява и земен вълк. Живеят в Африка и Азия, като често мигрират в търсене на плячка.

Керван с камили се движи с около 5 км/ч.

Ноздрите се затварят плътно при пясъчна буря.

Камилата е източник на живот за хората от пустинята.

Дългите крака изолират тялото от горещата повърхност на земята.

Ходилата на камилата завършват с едри мазолести възглавнички и така тя не затъва в пясъците, дори когато носи двестакилограмов товар на гърба си.

Голямата панда е бяла с черни крака и ръце, с черни уши и, което е най-характерно, с черни кръгове около очите. Тежи около 100 кг. Изяжда по 15 кг бамбук на ден, за да е сита. Пандата е тровава на земята, но е добър катерач и плувец.

Голямата панда хваща лесно бамбуковите клонки благодарение на отделения си палец

Очите са скрити зад големи черни кръгове.

Зъбите на пандата се различават от мечешките.

Малката панда е близък родственик на голямата. Живее в Хималаите и високите части на Индокитай. Има кафеникава пухкава козина, дълга опашка и светла муцуна, с характерните за енотите и пандите черни кръгове около очите. Храни се с бамбук, треви и плодове.

Панда

Голяма плюшена играчка

В последните години голямата панда стана символ на животните, застрашени от изчезване заради дейността на човека. Тази бавна, ленива и зависима от еднотипната си храна черно-бяла красавица днес живее само в защитените природни резервати на Среден Китай, сред още неизсечените бамбукови гори. На свобода са останали около 1000 екземпляра, а в зоопарковете са стотина. Начинът на живот на пандите прави опазването им още по-трудно. Те живеят самотно, трудно намират партньори, трябва да се хранят поне по 12 часа на ден, като в зависимост от сезона ядат пъпките, листата или стъблата на бамбука. Ако изчезнат, с тях ще си замине и част от красотата на нашия свят.

При раждането си малкото на пандата е съвсем дребно – тежи 300 грама. То се ражда сляпо и е изцяло бяло. Черните му петна се появяват след седмица, а започва да пълзи едва на тридесетия ден.

▲ Енотите са голямо семейство, а този с характерната черна маска е **американски енот**. Той стъпва на цяла лапа – като мечките, и затова го наричат миеця мечка. Разпространен е навсякъде из Америка, живее дори в някои селища, сред хората. Похапва всичко – растения, дребни животни, риба, насекоми. Тежи около 6–7 кг и има дълга, пухкава опашка. Женските еноти обитават заедно неголеми територии, докато мъжките се събират на групи по 3–4 екземпляра. В природата този симпатичен бозайник достига до възраст две-три години, но в зоопарковете може да доживее до двадесет.

◀ **Мечка гризли**. Прилича на нашата кафява мечка, но е по-едра от нея. Освен това има вдлъбнатина на черепа и изпъкнали „лопатки“ на гърба. Живее в Северна Америка – главно Канада и Аляска. Храни се както с растения, така и с животни. Забележителен е начинът, по който гризли ловува любимите си едри риби. Това животно е доста агресивно и може да нападне човек при неочаквана среща. Тежи около 400–500 кг и е най-едрият звяр в региона. През октомври заспива зимен сън и спи до април. Нуждае се от големи незаселени територии и понеже те намаляват, мечката вече е сред застрашените видове.

Жираф

Най-високото животно

Жирафът е едно от най-удивителните създания, с които е надарена планетата. Красив, грациозен, той е видим отвсякъде с двуметровата си шия и дългите си крака. Живее в саваната на юг от Сахара и местните го имат за свещено животно. Когато е изправен, се извисява на около 6 м над земята и така достига зелените листа и филизите на акациевите дървета. Жирафите живеят на малки семейни групи, които се състоят от десетина женски с малките си и един мъжкар. Възрастно-то животно може да достигне до 2 тона тегло и въпреки това има много естествени врагове – хищните котки, хиените и т.н. Кожата му е покрита с червеникавокафяви петна, има големи очи и уши. Удълженият му врат, освен за набавяне на храна, служи и за оръжие. С него животното се отбранява, или влиза в схватка с мъжките съперници. Жирафът може да изпие около 50 литра вода и когато търси водоеми, се приобщава към стадата на други тревопасни.

Само 20 минути след раждането си малкото се изправя на крака и може да следва майка си.

Когато пие вода, жирафът прикляка с разтворени предни крака и се навежда. Тогава е най-уязвим и може да бъде издебнат от някой хищник, защото не е в състояние да се изправи бързо.

▼ *Интересно е, че макар да изглежда непохватен, жирафът може да тича със скорост 50 км/ч.*

Шията на жирафа се състои от 7 силно удължени прешлена.

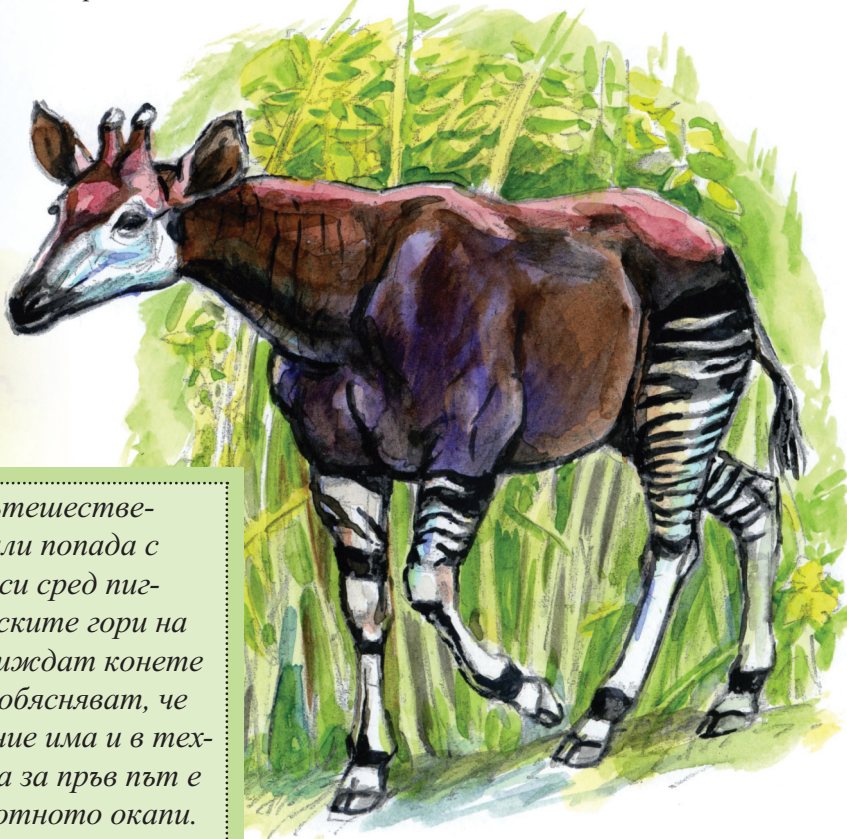
► **Зебрата** живее само в Африка и е известна най-вече с цвета на козината си – на черни и бели ивици. Има четири вида зебри, които се различават по ширината на ивиците си. Това издръжливо животно е роднина на коня. Живее на големи стада, образувани от по-малки семейни групи. Всяка година женската се отделя от стадото и ражда по едно малко. Ако е мъжко, след две години то започва да се бори за господство над семейството, в което съжителстват по няколко женски. Зебрите се хранят с треви, листа и сочни клони. От почвата си набавят соли и минерали.

Очите на жирафа са покрити с дълги мигли, които го предпазват от клоните.

На главата си жирафът има чифт рогчета, покрити с козина. Те се превръщат в оръжия, когато самците се бият за женските.

▼ **Окапи.** Това животно е първи братовчед на жирафа. Има по-къса ишия от него, тялото му е черно, а краката – раирани като на зебра. Живее в тропическите гори на Конго и е много боязливо. Затова срещите с него са рядкост. Както и жирафа, окапи се храни с листа, а понякога пасе и трева. Тежи около 280 кг и е високо до 2 м. Трудно се приспособява към живота извън естествената си среда и затова само 30 зоопарка в света притежават около 60 такива екземпляра. През 1952 г. окапи е вписано като изчезнал вид в Червената книга. По-късно учените откриват няколко екземпляра и с техните усилия това красиво животно е спасено.

През 1890 г. пътешественикът Х. Стенли попада с експедицията си сред пигмеи в тропическите гори на Конго. Като виждат конете му, местните обясняват, че подобно създание има и в техните гори. Така за пръв път е открито животното окапи.

Горила

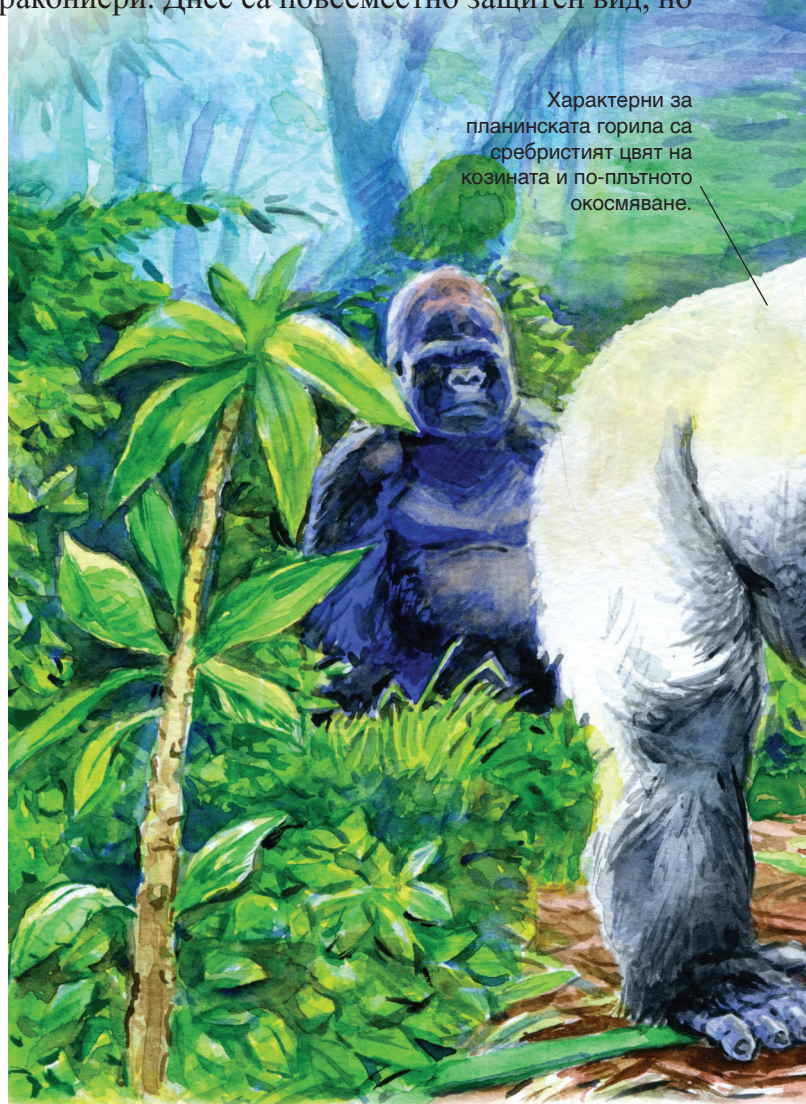
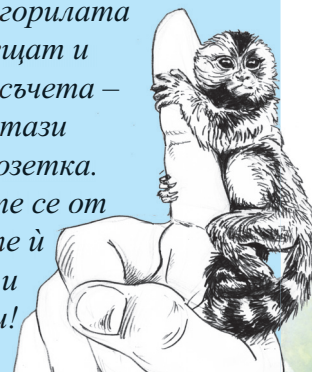
Най-близката ни родственица

Те са тихи, мили и тайнствени. Не обичат срещи нито с хората, нито с животните. Крийт се в тропическите гори, край заблатените местности; живеят в планините и дори по скалистите върхове на Западна Африка. Спят в гнезда от едри листа, хранят се със семена, корени, листа и плодове. Мравките и термитите за тях са деликатес. Когато се изправят на два крака, могат да респектират всекиго с двуметровото си мускулесто тяло. Но те не нападат първи. Стават шумни и агресивни само когато гнездото-скривалище е разкрито или нападнато от неприятел. Такива са горилите – нашите най-близки родственици сред маймуните. Много изследвания показват наличие на развит интелект у тях – освен че имат цветно зрение, те могат да различават граматичните форми на езика. Учени, живели експериментално сред горилите, разказват, че след седмица-две те приемат човека като част от тяхното 6–7-членно семейство. Започват да го закрилят, готови са дори да се жертват за него. И въпреки тази близост, горилите са подлагани на системно изстребление от дървосекачи и браконieri. Днес са повсеместно защитен вид, но популацията им е застрашена.

▼ *Шимпанзето е човекоподобна маймуна. То обитава Централна и Западна Африка и е изключително интелигентно същество – използва звукове и жестове за общуване, изразява емоции и чувства. Изработва и използва примитивни инструменти. Шимпанзетата живеят на групи по 30–40. Спят по дърветата, хранят се с плодове, ларви и дребни животни. Могат да ходят изправени. На ръст достигат 1,20 м, а на тегло до 70 кг.*

Видовото разнообразие при маймуните е удивително. Освен великани като горилата се срещат и дребосъчета – като тази мармозетка. Пазете се от острите ѝ зъбки и нокти!

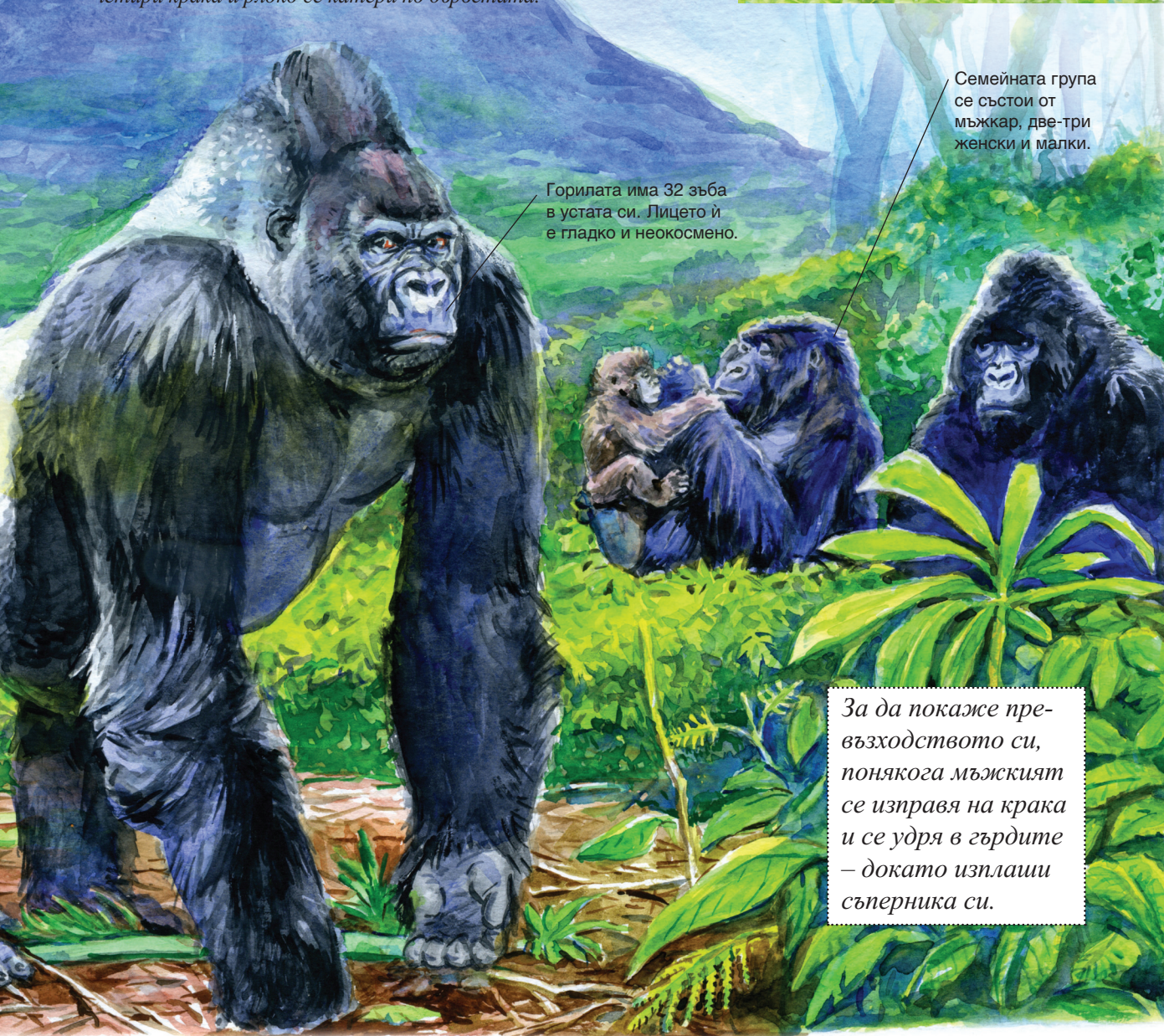

Характерни за планинската горила са сребрият цвят на козината и по-плътното окосмяване.

► **Орангутанът** е по-голям от шимпанзето и по-малък от горилата. Наричан е „горски човек“, защото по ръст и тегло най-много се доближава до хората. Козината му е оранжевокафява, има дълги ръце и къси, криви крака. С ръцете се захваща за клоните на дърветата и така може да се придвижва много бързо. Орангутаните са изчезващ вид – запазени са главно в тропическите гори на индонезийските острови. Те са самотни същества, като мъжките и женските се събират по за няколко дни през размножителния период. Домовете им са по дърветата и рядко слизат на земята. Хранят се с плодове, птици и бозайници, листа. Орангутаните са добри, интелигентни и лесно се поддават на опитомяване.

▼ **Мъжката горила** тежи средно около 200 кг, като се срещат и екземпляри, достигащи 300. Женските са наполовина по-леки. Характерно за горилата е, че няма опашка. Притежава много дълги ръце, стегнато тяло и къси, набити крака. Тя е дневно животно. Движи се на четири крака и рядко се катери по дърветата.

Горилата има 32 зъба в устата си. Лицето ѝ е гладко и неокосмено.

Семейната група се състои от мъжкар, две-три женски и малки.

За да покаже превъзходството си, понякога мъжкият се изправя на крака и се удря в гърдите – докато изплаши съперника си.

СЪДЪРЖАНИЕ

ТАРАЛЕЖ	ЛЪВ
<i>Безстрашният унищожител на змии</i> 4	<i>Царят на саваната</i> 50
ЗЛАТКА	СЛОН
<i>Зверчето със златния белег</i> 6	<i>Приятел или враг</i> 52
ЗАЕК	ТИГЪР
<i>Дългоухият спринтьор</i> 8	<i>Най-едрата котка</i> 54
КОСТЕНУРКА	КИТ
<i>Връстничката на динозаврите</i> 10	<i>Гигантът на океаните</i> 56
ПЕПЕЛЯНКА	СКОРПИОН
<i>Студена, гъвкава и опасна</i> 12	<i>Създание с отровен шип</i> 58
ЛИСИЦА	КОАЛА
<i>Червенокожата хитруша</i> 14	<i>Най-симпатичното животно</i> 60
СКАЛЕН ОРЕЛ	АНТИЛОПА ГНУ
<i>Властелинът на българското небе</i> 16	<i>Вечно в движение</i> 62
ДИВА КОЗА	БИЗОН
<i>Красива и недостъпна</i> 18	<i>Господарят на прериите</i> 64
БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН	ПАУН
<i>Едрият горски хубавец</i> 20	<i>Красавецът с корона</i> 66
РИС	КРОКОДИЛ
<i>Ще се завърне ли отново у нас?</i> 22	<i>Най-страховитото влечуго</i> 68
КОН	БЯЛА МЕЧКА
<i>Свещеното животно на българите</i> 24	<i>Най-големият хищник на земята</i> 70
МУФЛОН	КОНДОР
<i>Прадядото на овцата</i> 26	<i>Повелителят на въздуха</i> 72
ШАРАН	ПИНГВИН
<i>Откъде е дошъл този „нашенец“</i> 28	<i>Птица с черен фрак</i> 74
ДИВА КОТКА	ЩРАУС
<i>Като домашната, но по-едра</i> 30	<i>Най-голямата птица</i> 76
КЪДРОГЛАВ ПЕЛИКАН	НОСОРОГ
<i>Птицата с най-голям клюн</i> 32	<i>Непохватен, сърдит гигант</i> 78
ЯЗОВЕЦ	ПИТОН
<i>Най-чистото животно</i> 34	<i>Змия със задушаваща прегръдка</i> 80
КАФЯВА МЕЧКА	БОБЪР
<i>Господарят на българските гори</i> 36	<i>Най-добрият строител</i> 82
ФАЗАН	КЕНГУРУ
<i>Мъжките са по-красиви</i> 38	<i>Символът на Австралия</i> 84
ВЪЛК	КАМИЛА
<i>Глупав ли е Кумчо Вълчо?</i> 40	<i>Пустинният кораб</i> 86
КАТЕРИЦА	ПАНДА
<i>Симпатичното съседче от дърветата</i> 42	<i>Голяма плюшена играчка</i> 88
ДИВА СВИНЯ	ЖИРАФ
<i>Не е голяма красавица</i> 44	<i>Най-високото животно</i> 90
БУХАЛ	ГОРИЛА
<i>Може да победи и орела</i> 46	<i>Най-близката ни родственица</i> 92

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ

Акула 56	Зебра 91	Мармозетка 92	Слон 52
Алпийски козиорог 19	Зелена крастава жаба 35	Мечка 36–37	Сляпо куче 5
Анаконда 80	Златка 6–7	Мечка (бяла) 70	Сокол 17
Атлас (пеперуда) 59	Зубър 22	Мечка (грizzly) 89	Сом 29
Белка 7	Игуана (галапагоска) 69	Мишка 30	Сурикат 86
Бивол (африкански) 62	Импала (антилопа) 63	Морж 74	Сънливец 43
Бизон 64	Казуар 77	Мравояд 52	Сърна 20
Благороден елен 20	Калкан 28	Муле 25	Тапир 78
Блатна костенурка 11	Камила 86	Муфлон 26–27	Таралеж 4–5
Бобър 82	Капибара 83	Намбат 61	Тарантул 59
Брадат лешояд 23	Катерица 42–43	Невестулка 7	Тасманийски дявол 85
Броненосец 53	Кафявозъбка 35	Носорог 78	Тетрев 39
Бухал 46–47	Кенгуру 84	Овца 27	Тибетски як 65
Видра 11	Кит 56	Овцебик 71	Тигър 54
Врана 17	Коала 60	Окапи 91	Торбеста катерица 61
Вълк 40–41	Кобра 81	Октопод 57	Тюлен 75
Гарван 17	Кон 24–25	Орангутан 93	Тюлен монах 23
Гепард 50	Кондор 72	Орел (белоглав) 72	Уклея 28
Глухар 39	Корморан 33	Папагал 73	Фазан 38–39
Гну (антилопа) 62	Костенурка 10–11	Паун 66	Фазан (златен) 67
Голяма панда 88	Костур 28	Пеликан 32–33	Хамелеон 69
Горила 92	Крава 25	Пепелянка 12–13	Хиена 86
Градински охлюв 4	Крокодил 68	Пингвин 74	Хипопотам 79
Див заек 8–9	Кукумявка 46	Питон 80	Хомяк 8
Дива коза 18–19	Куче 41	Полудива свиня 45	Чакал 40
Дива котка 30–31	Къртица 5	Попче 28	Черна мряна 28
Дива свиня 44–45	Лалугер 43	Пор 15	Шаран 28–29
Дик-дик (антилопа) 63	Лама 64	Прилеп 47	Шимпанзе 92
Домашен заек 9	Лебед 32	Птичечовка 84	Щраус 76
Домашна коза 19	Леопард 80	Пума 55	Щука 29
Домашна котка 31	Ливаден гушер 13	Пчела 37	Щъркел 32
Домашна свиня 45	Лисица 14–15	Пъстър смок 13	Ягуар 54
Елен лопатар 21	Лисица (полярна) 71	Райска птица 61	Язовец 34–35
Ему 77	Лъв 50	Рис 22–23	Яребица 39
Енот 89	Магаре 24	Скален орел 16–17	Ястреб 16
Енотовидно куче 15	Малка панда 89	Скорпион 58	
Жираф 90		Скункс 83	